

професії «державний службовець» є практичне та повсякденне здійснення «державного адміністрування».

З огляду на негативну практику, що подекуди існує у сфері преміювання державних службовців, пропонується внести до положення про преміювання норму, за якою керівник державного органу мав би здійснювати преміювання підлеглих лише у разі наявності коштів, достатніх для встановлення премій усім державним службовцям, які мають на це право у відповідному преміальному періоді.

В Україні серед загального числа державних службовців виділяють окрему групу – посадові особи державної служби. Вони обіймають такі посади державної служби, на які за обсягом повноважень покладено обов'язок виконання частини завдань і функцій держави. Зокрема, це – посади керівників державних органів та їх заступників, керівників апаратів державних органів та їх заступників, а також інші посади державних службовців, на які законами або іншими нормативно-правовими актами покладено здійснення організаційно-розпорядчих, експертно-аналітичних, консультативно-дорадчих та контрольних функцій (частина друга ст. 2 чинного Закону). В Україні ще не створено єдиного державного реєстру посад державної служби. Тому на часі запровадження такого реєстру.

Окремі положення законодавства про соціальний захист державних службовців носять декларативний характер, позбавлені конкретних гарантій та не передбачають відповідальності за їхнє невиконання. Зокрема, слід звернути увагу на відсутність єдиної концепції розвитку державної системи соціального захисту державних службовців. Як і багато авторів, ми схильні вважати, що з огляду на значення виконуваних державними службовцям трудових функцій, держава повинна посилити гарантії їхньої соціальної захищеності.

Державній службі України, яка забезпечує законність політичних рішень, цілісність держави як інституту, належить особлива роль у побудові сучасної правової держави європейського типу, утвердженні демократичної моделі державного управління. Тому проблема створення ефективної системи державної служби набирає сьогодні особливої ваги.

#### **Список бібліографічних посилань**

1. Реформа державної служби. Адміністративна реформа: досвід Польщі для України / Фонд «Центр. Суспільство» (Проект «Суспільство відкритих реформ»). Київ, 2015. С. 17–18.

2. Государственная служба в зарубежных странах. Киев : ЦУЛ, 2014. 166 с.

*Одержано 01.11.2018*

УДК 332.021

**Зоя Дмитрівна КАЛІНІЧЕНКО,**

*кандидат економічних наук, доцент,*

*доцент кафедри цивільно-правових дисциплін юридичного факультету*

*Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;*

**Марина Дмитрівна КІЛЬДЯНкіНА,**

*здобувач вищої освіти*

*Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

## **ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВХОДЖЕННЯ В ГЛОБАЛЬНІ ЛАНЦЮГИ ДОДАНОЇ ВАРТОСТІ ВІТЧИЗНЯНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ**

На сьогоднішній день глобальні ланцюги доданої вартості стали ключовими елементами в світовій економіці, які наглядно демонструють тенденції глобалізації. Враховуючи те, що глобальні ланцюги мають великий вплив не тільки на окремі компанії, а й на країни в цілому, актуальним стає проаналізувати їх вплив на вітчизняну економіку та процеси її глобалізації.

Концепцію глобальних ланцюгів вартості (GVC, global value chain) ще в 1970-х роках почав розвивати Майкл Портер [1]. Пізніше в 2000-х роках вона трансформувалася в концепцію глобальних ланцюгів доданої вартості (GVCs, global value-added chains). Вклад в дослідження глобальних ланцюгів доданої вартості найбільше внесли Гаррі Джереффі та Рафаель Каплінські [2]. Вчені досліджують теоретичні та практичні інструменти для

аналізу глобальних ланцюгів доданої вартості та управління ними. В порівнянні з галузевим аналізом підхід з точки зору ланцюгів доданої вартості дозволяє досліджувати аспекти взаємодії між компаніями, їх конкурентоспроможність в межах ланцюга, визначити обмеження для входу в ланцюг та розробити рекомендації в сфері управління економікою.

Метою дослідження є дослідження впливу глобальних ланцюгів доданої вартості на українську економіку.

Завдання дослідження – це аналіз перспективності входження в глобальні ланцюги доданої вартості вітчизняними підприємствами.

Ланцюг створення доданої вартості включає всі бізнес-процеси, які повинні бути виконані від моменту отримання замовлення від споживача до постачання кінцевого продукту. Ланцюг створення доданої вартості функціонує не тільки в межах однієї компанії, а й поєднує десятки й сотні різних компаній в одну формалізовану структуру. Такий ланцюг є глобальним.

За даними Конференції ООН по торгівлі та розвитку (UNCTAD) в 2016 році повідомлялось, що 80 % доданої вартості у світі створюється у виробничих та торгових ланцюгах, які контролюються корпораціями. Від об'єму замовлень, розміщених ТНК в тій чи іншій країні, залежить швидкість розвитку економіки, об'єми зовнішньої торгівлі та місце в світовому розподілі праці [3]. Тому для країн важливо брати участь в глобальних ланцюгах створення доданої вартості.

Слід зазначити відмінність між ланцюгами, створеними виробниками та посередниками (частіше рітейлерами) [3]. Глобальні ланцюги, що створені виробниками, зазвичай, представлені в наукоємних та капіталоємних галузях, таких як, електронна, автомобільна, фармацевтична та інші. В цих ланцюгах виробник інвестує кошти в НДДКР (R&D), керує процесом дослідження та проектування і контролює ту частину виробництва, де створюється найбільша цінність або інноваційна складова. На противагу, глобальні ланцюги, які створені посередниками (власниками бренду) характеризуються створенням цінності в площині маркетингу, а виробництво віддається на аутсорсинг. Такі ланцюги притаманні для галузей легкої промисловості.

В цілому концепція глобальних ланцюгів доданої вартості базується на:

1. Об'єднанні різних підприємств з різних країн в скоординовану мережу, де всі стадії, починаючи від маркетингу, виробництва, дистрибуції до сервісного обслуговування, побудовані в рамках ланцюга доданої вартості.

2. Діяльності глобальних корпорацій, як економічних суб'єктів, що створюють та координують активність в ланцюзі: виробничу мережу, дистрибуцію і центр досліджень та розробок.

3. Спеціалізації фірм та країн на процесах і функціях бізнесу, на виробництві певних товарів.

Розвиток ланцюгів доданої вартості має безпосередній вплив на міжнародний розподіл праці та на торгівлю товарами і послугами. Кінцевий продукт може включати в себе декілька доданих вартостей, створених та добавлених в різних країнах, різними компаніями. При цьому послуги теж можуть бути надані різними компаніями в рамках ланцюга доданої вартості.

Зазначимо, що на першому етапі спеціалізація компаній чи країн на певних ланках виробничого процесу в рамках глобального ланцюга доданої вартості дає їм доступ до технологій і можливість розвивати власну галузь.

Для того щоб вітчизняні компанії могли включитися в ланцюги доданої вартості необхідно провести спрощення торгових процедур, включаючи митні, та покращення логістики. Узагальнюючи, виділимо наступні причини для входу в глобальні ланцюги доданої вартості для українського бізнесу:

доступ до глобальних ринків та розширення збуту; модернізація технологій та якісні і кількісні зміни в людському капіталі за рахунок освоєння нових компетенцій; залучення прямих іноземних інвестицій.

Як показує практика країн, які стрімко увійшли в глобальні ланцюги доданої вартості, за підтримки держави (створення галузевих та регіональних кластерів, укладення договорів

з зонами вільної торгівлі, підтримка наукоємних галузей тощо) локальні компанії мають можливість отримувати вигоди від інтеграції в глобальні ланцюги доданої вартості. Отже, без державної підтримки вітчизняні компанії і надалі будуть слабо інтегрованими в глобальні ланцюги доданої вартості.

Як модель, ланцюг доданої вартості описує послідовні операційні чи функціональні дії і процес руху продукту від постачальника до споживача через стадії, які додають цьому продукту вартість. Кожна ланка ланцюга може бути окремим підприємством. Тобто не завжди присутня вертикальна інтеграція в межах однієї корпорації. Виходячи з даної моделі, частини ланцюга не конкурують між собою, а тісно співпрацюють для досягнення загальної цілі. В результаті аналізу ланцюга доданої вартості можна виявити ключові процеси де варто підвищити ефективність.

Навіть якщо вітчизняні підприємства будуть входити в глобальні ланцюги вартості на низькому рівні ланцюга (там де мала додана вартість, але є доступ до технологій), це краще, ніж уникати такого співробітництва. Адже це дає старт до технологій, інвестицій та стандартизації і можливість переходу на вищий рівень в глобальних ланцюгах.

Наразі Україна включена в глобальні ланцюги як постачальник сировини. Цю ситуацію необхідно змінювати. Зазначимо, що саме інформаційні технології включають в себе і людський капітал, і науку, і інновації – ті фактори, які на сьогодні є ключовими та основою для подальшого розвитку інших галузей. Тим більше, що падіння цін на сировину та збільшення конкуренції на інвестиції в світі зумовлює зменшення доходу від експорту.

Зауважимо, що світовий ринок прямих інвестицій дуже монополізований. Лише 20 країн світу отримують близько 80 % усіх інвестицій [3]. Ось чому держава повинна реалізувати економічні та політичні заходи (розвиток інфраструктури, науки, освіти, інституціональні зміни, доступ капіталу на вітчизняні ринки та інші) для входження в глобальні ланцюги вартості саме зі сторони технологічних, наукоємних та інноваційних галузей. В Україні необхідно створити певні економічні та інфраструктурні умови. Держава повинна підтримувати інноваційні сектори економіки. Додана вартість буде створюватися на межі між ІТ та традиційними галузями економіки.

Отже, щоб стимулювати розвиток ІТ-галузі, необхідно:

- розвивати інфраструктуру (ІТ, транспортну, логістичну);
- створювати середовище з низькими ризиками та накладними затратами для інвесторів;
- інвестувати в освіту та науку, створювати умови поповнення кадрового потенціалу в ІТ-галузі;
- укладати угоди з країнами чи регіонами з метою полегшення процесу інтеграції компаній.

Сучасні глобальні тенденції тісно пов'язані з глобальними ланцюгами доданої вартості. Їх зростання не тільки змінило характер світової економіки, а й здійснило вплив на деякі країни. Враховуючи те, що Україна має високий експортний потенціал не тільки за рахунок сировинних галузей, необхідно створити всі умови для розвитку інноваційного сектору економіки.

Вимога до інтеграції в глобальні ланцюги доданої вартості є необхідною умовою для подальшого розвитку країни. Також пріоритетом економічної модернізації країни повинно стати використання інформаційних технологій для розвитку інших галузей економіки.

#### Список бібліографічних посилань

1. Портер М. Конкуренція / пер. с англ. М. : Вільямс, 2005. 608 с.
2. Джереффи Г. Международное хозяйство и экономическое развитие. *Экономическая социология*. 2004. Т. 5, № 5. URL: [https://ecsoc.hse.ru/data/2011/12/08/1208204956/ecsoc\\_t5\\_n5.pdf#page35](https://ecsoc.hse.ru/data/2011/12/08/1208204956/ecsoc_t5_n5.pdf#page35) (дата звернення: 26.10.2018).
3. Гайдуцький А. Не за крихти. Україні потрібна якісно нова стратегія залучення іноземного капіталу. *Дзеркало тижня. Україна*. 2016. URL: [https://dt.ua/finances/ne-za-krihti-ukrayini-potribna-yakisno-nova-strategiya-zaluchennya-inozemnogo-kapitalu\\_.html](https://dt.ua/finances/ne-za-krihti-ukrayini-potribna-yakisno-nova-strategiya-zaluchennya-inozemnogo-kapitalu_.html) (дата звернення: 26.10.2018).

Одержано 01.11.2018